СВОБОДА — SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

РІК XLVIII. Ч. 112. Джерзі Ситі, Н. Дж., вівторок, 14-го травня 1940. No. 112. Jersey City, N. J., Tuesday, May 14, 1940. VOL. XLVIII.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. 4-0807. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

ТИСЯЧІ ВИТАЛИ ЄПИСКОПА БУЧКА В НЮ ЙОРКУ

НЮ ЙОРК. — Минулої неділі українська греко-католицька церква св. Юрія витала свого нового пароха, Преосвященного Кир Івана. На те торжество зійшлися тисячі українців, що завалили не тільки церкву, але й вулицю. Кажуть, що такого здвигу народу ще там не було. Єп. Бучка привитано при вході в імени комітету хлібом і сіллю, а потім о. П. Понятишин передав ключі й сказав повитальне слово. Єпископ входив до церкви серед прапорів, з якими виступили місцеві організації, й в асисті о. Ананевича й Понятишина. Порядкуванням займався о. Чапельський. На привитання зявились дуже численно представники товариств і громадянства. Підчас богослужб еп. Бучко виголосив проповідь, підчас якої всі вірні заливались ревними сльозами. Зачав словами Т. Шевченка з „Кавказу" проте, як „кати знущаються над нами, а правда наша пяна спить" та на запевненні, що ми віруєм Божій Силі, що встане правда, встане воля. По Службі Божій Преосвященний започаткував спів гимну „Боже великий, єдиний, нашу Вкраїну спаси", а потім удїлював вірним благословення.

БОРОТЬБА ЗА НЕВТРАЛЬНІСТЬ АМЕРИКИ.

ВАШИНГТОН. — Як дехто сподівався цього давніше, в конгресі розпочалась тепер боротьба за те, щоби повалити попередній невтральностевий акт і дозволити аліянтам на борг купувати в Америці все, чого вони тільки хочуть. Проти цього виступили сенатори „ізоляціоністи", такі як Джансон, Нортон, Гвілер і інші, кажучи, що це буде перший рішучий крок до вступлення Америки в війну. Бо наперед американці вложать у війну гроші, а опісля підуть зо зброєю ті гроші обороняти, казали вони. Такий біг мали події в часі минулої війни і вони довели Америку до попередньої війни.

Внаслідок напружених відносин у краю дехто з конгресменів є тої думки, що конгрес не повинен тепер розїздитись на вакації, а повинен цілий час сидіти у Вашингтоні і слідкувати за подіями, та відповідно до того ухвалювати, що робити.

ЗА СИЛЬНІШУ ПОЛІТИКУ АМЕРИКАНСЬКИХ КРАЇВ.

БУЕНОС АЙРЕС. — Аргентинський міністер заграничних справ, Хозе Марія Кантільо, запропонував усім американським краям, щоб вони разом заняли сильніше становище супроти европейської війни і перестали бути невтральними, тільки щоби були, подібно як Італія, „невоюючі". Не можна в теперішнім конфлікті оставатись „невтральним" і відвертатись від европейської війни, казав він, а треба помагати аліянтам так, як помагає Італія Німеччині.

ЗУДАРЕННЯ ДВОХ ПОЇЗДІВ.

НЮ ЙОРК. — В Ендікоті, Н. Й., зударились два поїзди, внаслідок чого було 300 осіб ранених. Але не було ні одного смертного випадку; а навіть серед ранених нема таких, яким грозилаб смерть. Найтяжчі ушкодження — це поламані ребра. Катастрофа повстала в той спосіб, що один поїзд їхав заскоро і натрапив ззаду на другий. Один з поїздів віз на собі кілька тисяч відвідувачів, головно з „Інтернешенел Бизнес Машин Корпорейшен", на Світову Виставу в Ню Йорку.

УСПІХ ВІДКРИТТЯ ВИСТАВИ.

НЮ ЙОРК. — Відкриття вистави, а також черговий день відвідин, минулої неділі, закінчився повним успіхом. Людей було подостатком, погода гарна, а крім того люди були одушевлені тими виставами і представленнями, які приготовив заряд. Окремі вистави будуть у цім сезоні головною атракцією на виставі, коли минулого сезону головною атракцією були великі павільони і їх внутрішні уладження На відкриття прислa впривіт президент; також виголосили промови посадник Ля Гвардія і губернатор Лімен. Ля Гвардія на адресу Гітлера і Сталіна висказав гостру критику і додав, що на цій виставі, яка є живим свідоцтвом поступу демократичних країв, нема запрезентованих двох „опришків", це є Гітлера і Сталіна.

ВПЛИВ ІНВАЗИ НА АМЕРИКУ.

ВАШИНГТОН. — Урядові кола висказали перестогору на адресу американського фармерства, що інвазія Бельгії і Голяндії з боку німців матиме відємний вплив на експорт американських продуктів. Бо ті краї забирали 10% усього американського фармерського експорту, купуючи в Америці продуктів на 66 міліонів долярів річно. Водночас ті краї до Америки не імпортували майже жадних фармерських продуктів, бо свої фармерські специяльності, як голяндський сир і масло, вони майже вцілості експортували до Англії.

ЛІСОВІ ПОЖАРИ В НЮ ДЖЕРЗІ

Внаслідок зміни напряму вітру пожари лісів у стейті Ню Джерзі прибрали знову великі розміри. Найбільше лісів і корчів горять в околиці Атлентик Ситі. Коло дві тисячі людей занято гашенням огнів.

Огонь інколи був такий сильний, що навіть на 50 стіп широкі гостинці не здержували його поступу. Він загрожує багатьом фармам.

ЗАГАДКОВЕ ТІЛО НА НЕБІ

Астрономи обсерваці на горі Паломар у Каліфорнії відкрили в одній звіздяній констеляції, недалекій від нашої, загадкове небесне тіло. Коли його доглянено тиждень тому, астрономи думали, що це небачена ними звізда, котру добачено тепер тому, що аж тепер дійшло до землі світло з її вибуху. Та коли розчепили її світло, показалося, що воно зовсім інакше розбивається, як світла інших звізд.

Головний астроном обчислив, що ця звізда положена тепер 6 міліонів років світла від нашої землі. Під віддалю одного року в астрономії розуміється таку віддаль, на перебуття котрої світло потребувалоб одного року, а що світло їде зо скоростю 186,600 миль на секунду, отже нове тіло віддалене від землі 36,000,000,000,000,000,000 (36 квінтиліонів) миль.

ГОЛЯНДСЬКИЙ КОРАБЕЛЬ ПРИВОЗИТЬ ЗОЛОТО

До порту в Гобокен, Ню Джерзі, приїхав у неділю з Ротердаму голяндський корабель „Блумерсдик" з великим ладунком золота. Заряд компанії каже, що корабель останеться тут на довший час.

В КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА".

ЯПОНІЯ НЕЗАДОВОЛЕНА

ТОКІО. — В Японії видні прояви великого невдоволення з того, що французькі війська вступили на острів Кюрасо, що належить до Голяндії і є положений у Західній Індії. Японський уряд каже, що це є недотриманням того, що заявив голяндський уряд, який запевнив Японію, що Західні і Східні Індії не будуть потребувати ніякої чужої помочи. Правда, Японія не має ніякого інтересу в тому, що діється в Західній Індії (Кюрасо), зате інакше представляється справа зо Східною Індією.

ВИНА АНГЛІЇ, КАЖУТЬ СОВЄТИ

МОСКВА. — Покищо Совєти присвячують мало уваги тому, що діється в Бельгії й Голяндії. Тільки підкреслюють, що Англія намагається поширити воєнні терени на інші краї. При тому лають англійську Партію Праці за її участь у новім англійськім кабінеті міністрів. Совєтська преса заповідає, що в Англії реакція набирає сили, а це означає нове переслідування робітничої кляси.

МАТИ ПОВІДОМИЛА ПОЛІЦІЮ ПРО СИНА

До поліційного заряду в Бофало, Ню Йорк, зателефонувала оноді жінка, що попросила поліцію арештувати її сина, котрий вибрався з двома товаришами на грабіж якоїсь ґазолінової стації. Вона заявила, що хоче в цей спосіб урятувати сина перед можливим убивством і смертною карою.

Йдучи за заподанням жінки, поліція арештувала трьох молодих людей у віці 18 до 20 літ, що їхали разом у краденім авті й мали при собі один правдивий револьвер і кілька фальшивих.

ІТАЛІЯ ПОМАГАЄ НА СВІЙ ЛАД

РИМ. — Американські кореспонденти подають, що Італія, щоправда, далі невтральна, але на ділі вона таки помагає Німеччині. В Римі є піднесений протиаліянтський настрій. Розліплено яких 20,000 протиаліянтських плякатів. Рівночасно покликано коло міліона нового війська. А також преса пише про зосередження більших сил на італійсько-французькій границі. Все те „реклама", бо якби Італія дійсно мала йти до війни, то не писалиб, де вона „концентрує" сили. Але проте і те змушує аліянтів, головно Францію держати більші сили против Італії на поготівлі. А аліянти змушені держави величезну фльоту на Середземнім морі.

ЗАГАЛЬНА ЗГОДА

ПАРИЖ. — Французькі соціялісти рішили відложити вирішення ріжних спірних справ щодо внутрішньої політики, а дати повну допомогу французькому урядові з огляду на воєнну ситуацію і небезпеку, в якій опинився цілий край.

ЖАРТ ПОВЕРНУВСЯ В ПРАВДУ

Нічний поліцай просив Ґ. Кавана з Маршела, Мінесота, помогти йому добути якесь авто з ріки Редвуд. „Це був би гарний жарт", сказав Кавано, „якби це було моє авто". Воно справді було його: його жінка поїхала ним і з якоїсь причини заїхала в ріку. Її добуто з ріки передше й відставлено до шпиталю, де лікарі відкрили, що вона має три ребра зломані.

ЗАВЗЯТИЙ САМОГУБЕЦЬ

Алфред Милер, 23-літній мешканець Монсі, в стейті Індіяна, пробував повіситися в лісі, але сусіди йому не дали. Тоді він виліз на стовп, що підпирає дроти з високим електричним напняттям, і там стрілив собі в голову. Тіло його впало з великої висоти так, що голова вдарила об рейку залізниці.

Його смерть звязана в якійсь спосіб зо смертю його 45-літнього батька, котрого недавно хтось убив. Як коронер приїхав на фарму Милера для розсліду цеї смерти, він побачив, що син поводився нервово, й він приказав сусідним фармерам стерегти Алфреда.

АМЕРИКАНСЬКА АВІЯЦІЯ КРАЩАЄ.

ВАШИНГТОН. — Комендант американської воєнної авіяції, ґен. Арнолд, заявив, що коли американська авіяція візьметься до масової продукції військових літаків, то ті літаки будуть найкращі на світі, а то тому, що американські інжинири пильно студіюють за тим, що діється в Европі і помилки европейських літаків стараються направити в своїх нових моделях. Найновіші американські моделі будуть мати величезну скорість, спосібність далеко летіти, матимуть такі збірники ґазоліни, яким не зашкодить куля, летуни будуть добре хоронені та літакиноситимуть сильну зброю.

ТЕПЕР МАЮТЬ ПРОБУ НЕ НА ЖАРТ.

Голяндська артилерія на маневрах. Тепер вона працює при серіозному ділі оборони рідного краю перед німецькою інвазією.

АЛІЯНТИ ПІД ОДНИМ ВОЄННИМ КОМАНДУВАННЯМ

ПАРИЖ. — Ґенерал Ґамелен став начальним комендант не тільки всіх французьких і англійських сил, але також голяндських і бельгійських. Повідомляють, що Голяндія і Бельгія мали окремі команди, але як тільки Німеччина заатакувала обидва краї, властиву команду над обороною обняли аліянти, що вже давно були приготовані на такий випадок і мають готовий плян спільної акції.

СФОРМУВАЛИ ПРОТИНАСТУП.

ЛОНДОН.—Аліянтські воєнні комунікати стверджують, що німці здобули один з важних фортів цілого ряду великанських укріплень Ліежу, але більше твердині не здобувають, а намагаються її окружити, посунувшися в глиб краю на яких 13 миль. Далі кажеться, що німцям вдалося перейти в деяких місцях Канал Альберта, що є сильним оборонним заборолом. Сталося це біля міста Мастриху, де ведуться тепер завзяті бої. Аліянтські війська борються в Бельгії в другій оборонній лінії. В Голяндії можна говорити про певні німецькі успіхи тільки на самій півночі. Сотням чи тисячам німецького війська, що його скинено з легкопадів, покищо не вдалося осягнути тривалих успіхів. Виходить, що тих вояків майже всіх вибито. Найзавзятіша боротьба була в Ротердамі й на поблизькім летунськім майдані. Голяндцям допомогли багато британійці, що вспіли висадити на беріг у двох днях до 20,000 жовнірів.

НІМЦІ ПРО СВОЇ УСПІХИ.

БЕРЛІН. — З німецьких повідомлень виходить, що німецький наступ розвивається „згідно з пляном". Німецьке командування твердить, що те, що німці прорвали оборонну лінію і здобули важний форт, доказує, що вони знають спосіб, як зломити Лінію Мажіно.

ВЕЛИЧЕЗНІ ВТРАТИ.

ПАРИЖ. — Часописи подають, що німці оплачують грубо свою офензиву. Аліянти нищать тепер денно. до 120 німецьких літаків. З британійського звідомлення виходить, що аліянтські летуни, котрі бомбардували на німецькім боці транспорти військ, знищили в однім дні 45 німецьких літаків.

ПРОТИ ЧУЖИНЦІВ.

ЛОНДОН. — Інтерновано в Лондоні, а також у східній і полудневo-східній Англії коло 3,000 чужинців, головно німців і австрійців, але є між ними й американці. Те саме станеться незабаром можливо й на півночі. Це обезпечення перед шпигами і саботажниками.

ПРОТИ ТИХ, ЩО ЗІСКАКУЮТЬ З ЛІТАКІВ.

ПАРИЖ. — Аліянтське командування подає, що німецькі жовніри, котрі зіскакували з літаків на задах аліянтських військ у Бельгії і Голяндії, були в цивільній одежі, або в мундурах голяндських і бельгійських жовнірів. З оголошення виходить, щоб тих, котрі зіскакують з німецьких літаків при помочі легкопадів, не трактувати як жовнірів у війні, а шпигів, і як таких карати. Німеччина проголосила, що як таке станеться, то вона зараз візьметься за протиміри, бо згадані жовніри є частиною німецької армії, а їх мундури є трохи відмінні тому, що пристосовані до їхнього способу боротьби.

„НЕРВОВИЙ ҐАЗ".

БЕРН (Швайцарія). — Військові знавці подають, що німцям удалося прірвати Канал Альберта і здобути форт Ебен Емаель при допомозі тайної зброї, про яку вони вже давно згадували. Має це бути рід ґазу, що не шкідливий, але обезвладнює людей.

РУЗВЕЛТ ВИСКАЗУЄ СИМПАТІЇ БЕЛЬҐІЇ.

ВАШИНГТОН. — Президент Рузвелт дав відповідь на лист бельґійського короля, в якім король просив президента про моральну піддержку в боротьбі Бельгії проти німецької інвазії. В відповіді президент висказав симпатії на адресу Бельгії і додав, що Америка сподівається, що бельґійці увільняться від німецької інвазії.

ЗА КОРОТШІ ГОДИНИ.

НЮ ЙОРК. — Голова стейтової Федерації Праці, Лайонс, сказав перед зібранням робітників, що ціллю робітництва є боротися за короткий тиждень праці, який не переступав би 30 годин. Лиш у той спосіб всі робітники можуть дістати працю та остаточно добитись високого рівня життя. До цього треба змагати, навіть колиб хвилево деякі робітники на тім потерпіли, казав він.

"SVOBODA" (UKRAINIAN DAILY)
FOUNDED 1893.
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays by the Ukrainian Press and Book Company, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 11 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Письменний текст оголошення має бути в адміністрації 48 годин перед появою числа, в котрім оголошуючий хоче мати своє оголошення.

З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order. За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. 4-0807.

За оголошення редакція не відповідає.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

ЧИ ТРЕБА РЕКЛЯМУВАТИ?

Тут і там підносяться голоси, що даємо в часописах замало розголосу справі Конґресу Американських Українців. Віримо, що ті голоси підняті в добрій вірі. Тому і беремо їх під увагу.

На нашу думку, така подія, як Конґрес Американських Українців вже не потребує тепер великого розголосу. Вона вже відома. А сама собою є вона така велика і важна, що все те повинна легко зрозуміти кожна, хоч трохи свідома українська людина, що віддана українській справі й бажала б їй допомогти.

А далі важне й те, що коли не робиться за Конґрес ніякої агітації, а делегати проте зідуться з усіх сторін, то це теж буде свого роду доказом, що оборона української справи в Америці не є ніякою агітацією, а тільки цілком природнім змаганням американських українців. Не штучна агітація поведе делеґатів до Вашинґтону, а природня потреба їх душі, щоби послужити добрій справі: визволенню міліонів українського народу з неволі.

Конґрес Американських Українців — це вияв політичної зрілости американських українців. Це маніфестація того, що американські українці мають дуже багато такого спільного, що є великим, благородним і ідейним. Це перегляд наших сил, громадянської дисципліни. Це вияв спільноти. Це не віче. Це тільки вислід того, що ми за довгі роки на вічах говорили і до чого договорювались. Це тільки сума того, що ми з тих віч, нарад і дискусій найліпшого винесли. І тому саме ми перед Конґресом довгими місяцями всі ті речі розбирали, щоби потім на Конґресі у Вашинґтоні могти станути як цілість. І вже не обговорювати, а заманіфестувати наші спільні думки і домагання!

Не рекламуємо Конґресу Американських Українців ще й тому, щоб заздалегідь призвичаїти наше громадянство думати, що Конґрес не може зробити чуда. Це маніфестація людей, політично вироблених, для осягнення певних політичних цілей, а також для уділення громадським шляхом мандату до дальшої акції. Тому хай ніхто не надіється від Конґресу якихсь „сензацій", бо не для сензацій їдемо до Вашинґтону. Сензацій тепер у світі так багато, що нам треба добре сушити собі голови, щоб можна було у тім страшнім крутіжі подій знайти добрий спосіб доброї допомоги Україні. Очевидно, маючи на увазі й ті інтереси, що звязані з Америкою. Ось тому так мало може бути тепер місця на рекламі чи сензації, бо в такому ділі, за яке ми беремось, треба вважати на кожний крок і треба числитися з кожним словом, говореним і писаним. Тому саме треба, щоб у Вашинґтоні були самі розважні, випробувані, здисципліновані й політично вироблені люди. Бо тільки вони добре зрозуміють, чому саме так діється, а не інакше. Ми переконані, що так і буде. Як теж що громадянство добре визнається в тому, про що йде.

СТАВКА НА „БІДНЯКА"

Хто хоче зрозуміти суть московського правління і знайти вияснення багатьох незрозумілих для нормального европейського ума потягнень Москви, той не може забувати про три основні елементи, що лежать в основі пануючої в червоній сатрапії системи: 1. східня ментальність, що назовні знаходить свій вияв у формі жорстокого терору-режиму, і в його безприкладній забріханости, 2. стала боротьба правлячої кліки між собою, що кінчиться час до часу крівавою „чисткою" у верхівці, 3. реакція всієї маси закріпощених громадян „Совєтського Союзу", а головно зусилля підбитих Москвою народів скинути з себе ярмо неволі. Цими трьома чинниками визначається система володіння Москви; вони теж міродатні при всіх важніших потягненнях внутрішньої й зовнішньої політики.

До крівавих розправ, яких видовище створює час до часу московська верхівка, причинюється не тільки приємлива для таких імпрез московська ментальність, але також вічне суперництво у правлячій кліці, що взаємно себе „поборює. Це такий недалекий час, коли провідні люди Кремля, ідеольоги, політики, міністри, маршали, сідали на лаву обвинуваних, посуджені за зраду. Як те, що довело їх перед суд, так теж їхня постава перед ним, це безперечно продукти типової московщини, неможливі під іншим підсонням! Це теж основні чинники, які впливають на московську політику та її формують, і без яких не можна її розуміти.

Взаємна бортьба в лоні верхівки й конечність повсякчасної ліквідації можливих претендентів на провідні в державі місця привели до цікавих наслідків. Зразу після того, як зо смертю Леніна відкритою стала проблема нового вождя, а у взаємній боротьбі кандидатів на це становище щораз більше почав висуватися Сталін, як дуже спритний грач — появилася тенденція повільного, але впертого вирівнювання всього сильнішого елементу, що міг би входити в рахубу, як кандидат до влади. В цей спосіб дійшло до такої, або іншої ліквідації Троцького, Бухаріна, Зіновєва, Каменєва, Рикова й інших старих большевиків, що між червоною верхівкою займали певне місце, що були знані в масах і цим були небезпечні. Рівночасно прийшла метода витягання на верх одиниць, мало знаних, мало знаючих та мало спроможних, за те вірно послушних рабів, що вміють коритися, що вдоволяються охлапами й не мають претенсій на головне становище. Так дійшло до ставки на мірноту, якщо вже не на цілковиті моральні й інтелектуальні нулі. На тому шляху вдалося Сталіну добитись по довголітній боротьбі успіхів і сяк-так закріпити свою владу.

Ця стосована у верхівці метода, має свою виразну відбитку у відношенні до мас, зокрема до поневоленої нації. Ми згадали на початку, що реакція поневолених націй на окупаційне насильство це третій чинник, що перерішує московську систему правління. Небезпекою сталого загнення відносин, а то й революції на підбитих землях визначається підбір середників володіння. Вічний трах перед реакцією змушує зокрема до тонкої гри при підборі людей на тих теренах; іншими словами — це проблема вишукування з місцевого таки населення слухняних рабів і вірних льокаїв, заслабих при тому умом і волею, щоб могли вони розібрати суть московського насилля та йому протиставитися.

Бо, конкретно кажучи, що собою представляють усі ці українські „президенти" і „міністри", всі ці Гречухи, Корнійці, Бурмистренки, Коротченки, Жиди й їм подібні підвіжки підданчі, що фірмують собою „вільний український уряд"?! Вони не лише вірні служаки, але ще й моральні та інтелектуальні мірноти, яких Сталінові нема причин боятися. До тогож їх певности береже москаль Хрущов, як московський намісник в Україні, і його підданий московсько-жидівський штаб аґентів ГПУ.

Ставка на таких безвартісних і безсильних людей у верхівці є добрим взором для низів. Бо не лише на президентські стільці садовить Москва в Києві Гречуха; таких як Гречухів знайдете й на постах голів сільрад, і серед „обраних" із низів „народних депутатів" до верховних властей. Тактика ця примінена в цілій ширині, зокрема в підбитих недавно західньо-українських областях. Офіційно називає це Москва ставкою на „бідняка", або на найбільше спролетаризований польською експльоатаційною політикою елемент. Ми знаємо натомісць, що йде тут, попри матеріяльну, головно про моральну „бідноту". Безперечно Москва виходить із слушного заложення, що завдяки безглуздій польській соціяльній політиці, що, як нам відомо, провадилася в Західній Україні з національних мотивів і довела до цілковитого ожебрачення українського селянина й робітника, власне серед того ожебраченого елементу найлекше шукати большевицькій пропаганді захисту.

Але ми маємо наявні дані в руках, що при підборі отих „бідняків" грає ролю не лише сподівана їх прихильність до режиму зогляду на їхню клясову позицію (себто матеріяльну вигоду), але що тут ще більше йде про їхнє моральне „біднятство". Чейже фактом є, що в багатьох округах депутатами при останніх „виборах" вийшли не то що люди без значіння і цілковитого політичного минулого, але люди, які суспільними справами взагалі ніколи не займалися й про них, як кажуть, зеленого поняття не мають. І це вони мають захищати в „совєтських парляментах" народні права та інтереси!

І в цьому власне суть справи. Сьогодні на західніх землях найкращою леґітимацією льояльности до режиму є „бідняцьке" походження. Йде при тому не тільки про матеріяльну затурканість і відсталість, що чинить з людини послушне знаряддя московської політики, і робить такого манекіна вигідним параваном для прикриття найбільших окупантських лайдацтв. Такого „депутата" чи іншого, як там говориться, „визначного чоловіка" везеться в Київ і Москву, всюди „любязно" витається, як рідного, „визволеного" брата, поміщується його знимки в пресі, одним словом, робиться з нього „велику" людину. Абстрагуючи навіть від того, що такий „чад" може малосвідомі людині імпонувати й, що за тим іде, прив'язувати її до нових хлібодавців, — сама Москва не занедбує використовувати таких метод для ширення обману про „народоправство" і про повну „свободу" поневолених нею народів. Ціль цю помагають їй осягнути всі ці новоповсталі "великі люди", виволовуючи на ріжних зборах та у пресі подяку Москві за „визволення" й благодаті, та поширюючи цим московський блахман. Для їх окраси видвигається при тому ще декількох інтелігентів, звичайно старих, у стилі Студинського, і імпреза вдається! І хоч, чого ми певні, нікого в Західній Україні методи ці не одурять, то одначе для забріханої московської пропаганди вони служать сьогодні за добрий атут.

Ця ставка на мірноту, це постійне рівняння на найвище, себто висування на верхи суспільного життя безвартісних людей, що з потребами народніх мас не мають нічого спільного — це суть московського правління. Як у самій верхівці не терплять сьогоднішні володарі Кремля індивідуальностей, так і на підбитих теренах України допускають до голосу (і то тільки до голосу) безіменних і суспільно безвартісних одиниць, що нічого не прагнуть, не мають великих вимог і служать режимові за дешеву ціну, як паравани і знаряддя його політики. Їм у допомогу додані „професійні" зрадники і професійні агенти ГПУ. Ціла ця зграя, кожна на свій манер, помагає Москві тримати міліони в кайданах і кольоніяльно експльоатувати Україну.

Погано з такою революцією, що не має індивідуальностей, а на їх місце змушена ставити нікчем! Погано тим більше, коли цим індивідуальностям вона сама стинає голови. Приклад французької революції і, думаємо, також уже й большевицької — дуже міродатний. Неменше погано з кожним режимом (зокрема з тим, що не має революційну минувшину), якщо на такий шлях він вступає. Громадою обезволених ступайків і професійних зрадників безперечно можна до певного часу послугуватися, як знаряддям, але спертися на ному, як на підставі режиму, рішучо неможливо!

Для нас, українців, як для поневоленої Москвою нації, ще одно при тому важне. Ми глибоко переконані, що поставлена сьогодні Москвою ставка на службу зграя моральних „бідняків" і свідомих запроданців наскрізь чужа в корені здоровій українській масі, яка перейшла вже тверду школу протиокупантської боротьби. На цій базі, себто на здоровому українському селянинові, робітникові й інтелігентові — будували ми всю свою доточасну боротьбу. На цю грунті наші ідеї, клич та зусилля знаходили завжди відгук. Віримо, що навіть найбільше вирафіновані московські зусилля не змінять цього й у майбутньому!

Володимир Гармаш.

ПРО УКРАЇНУ В ЧУЖИХ ПУБЛІКАЦІЯХ

Французький ґенерал Кульман зібрав у журналі „Франс Мілітер" погляди европейських політиків і преси на українську справу. В цій своїй розвідці ген. Кульман цитує статтю лондонського щоденника „Дейлі Стар", у якій його рдеакція писала:

„Англія починає здавати собі справу з того, що українське питання найповажніше в Европі. Незалежна Україна матиме величезний вплив на організацію світового миру, і її існування буде правдоподібно тісно злучене з життєвими інтересами Англії. Тому в Лондоні зорганізувався спеціяльний комітет з визначніших осіб, який спирається на наступні засади: 1) Становище України заслуговує на найпильнішу увагу британського громадянства, 2) Українське населення заселює території — більші разом, як Франція, чи Англія — які сьогодні поділені між Совєтами, Польщею та Румунією. До цього часу англійці займалися дуже мало тим, як розвязати справедливе українське питання, але коли не звертати на нього уваги й надалі, то це може зашкодити цілій Европі".

Ген. Кульман дає статтю генерала Умберто Адемольо, в якій автор доводить, що Україна дуже стара нація, і на доказ цього використовує кілька мап з Х. століття. Цитує він також „Ле Віе Дель Мондо", де вказується на ці моменти. В іншій ґазеті, „Конструіре", з січня б. року, автор статті „Українська актуальність" зазначає, що суверенна Україна буде дуже культурною державою, що перебуватиме в тісному звязку з Европою, відограючи для цієї останньої ролю оборонного валу на кордонах Азії. Тому необхідно дати їй допомогу, як це було зроблено в інших випадках европейським державами. Цюж саму тезу розвиває „Корієре діпльоматико", вимагаючи злуки всіх частин України в одне ціле.

При кінці своєї розвідки ген. Кульман пише:

„Перед двіста роками український гетьман Орлик вислав був до амбасадора Франції мемор'ял, у якому вказував, що славних традицій Карла XII. вже Швеція не дотримується й московський посол у Швеції поводиться з нечуванним нахабством. Тепер цілком ясно, що коли Московщину не буде ослаблено на півдні, то вона заволодіє цілою Фінляндією, а можливо й Помор'ям".

Велика швайцарська газета „Газет де Льозан" помістила велику статтю, присвячену українській проблемі. В ній читаємо, що для зрозуміння совєтської політики досить тільки згадати покликання Молотова на традиції царя Петра І. Вказавши на яскраві факти взаємовідношення України й Москви в історичній ретроспективі, „Газет де Льозан" підкреслює, що до московської пропаганди треба ставатися як до методи, що хоче обрехати Европу.

Редакція великого бельгійського „Ревю економік інтернасіональ" видрукувала в своїй березневій книзі обширну політико-економічну студію інж. Миколи Сціборського, присвячену українській проблемі. Згадана студія обсягом двох друкованих аркушів більшого формату, з залученням двох мап. В студії інж. М. Сціборський обговорює основні питання української політики, дає аналітичний нарис економічних ресурсів, індустрії й сільського господарства України, зясовує кольоніяльний характер московської політики та вказує у висновках на ту конструктивну ролю незалежної України, яку вона зможе відограти в стабілізації економічних відносин нової Европи.

Микола Голубець.

ЖОВТІ ВОДИ

Історичний роман.

(44)

Й не обманулася. Не минуло багато часу, як з городської канцелярії, в окруженні кількох драбів і ціпаків, наблизився до острога підстароста. Дехто з поближчих поклонився знехоття чигиринському можновладцеві, але решта мовчала й поглядала на Чаплинського не то з погордою, не то з ненавистю. Не мав миру Чаплинський ні в братів-шляхти, ні в міщан, а що вже про народ посполитий, то й поготів.

Іншим разом був би може Чаплинський звернув увагу на юрбу посполитих, що окружали острі́г, може був би звелів своїм драбам розігнати голоту по вулицях і переулках, але тим разом йому було не до голоти. Щасливий думкою, що невловимий дотепер Хмельницький, сам попхався до острога, поспішав пан підстароста, щоб налюбуватися перемогою й зарядити, що треба, щоби пан чигиринський сотник не так уже скоро вийшов з острога, якщо взагалі мав би колинебудь вийти з нього...

Старостинські драґони біля входових дверей до острога, виструнилися й підняли галябарди вгору на знак, що дорога для пана підстарости вільна. Опинившися в кімнаті ключника, Чаплинський глянув з острахом на двері, що вели ін фундум вежі. Двері були зариґльовані, дві колодки висіли на них мов печаті на знак, що вязень і то неабиякий, відмежований ними від решти світу. Не наближаючись надто до залізних дверей, Чаплинський мовчки дав знак ключникові, щоб цей розриґльовав двері. Колодки стукнули, риглі заскреготали й з глухим стогоном опустилися на землю. Двері підземної келії станули отвором.

Довго вдивлявся підстароста в темну челюсть, не можучи нічого в ній розпізнати. Щойно по хвилині зарисувалася на темному тлі постать Хмельницького, освічена слабим сяйвом, що спливало з невеликого, заґратованого віконця під самим склепінням. Вязень рушився, ланцюги брязнули, Чаплинський поневолі затремтів. Чаплинський звернувся до ключника:

— Провір, чи ланцюхи в порядку.

— В порядку, пане старосто. Його милість пан сотник, сам вязень себе закувати.

Чаплинський вже певніше станув на порозі келії. Крім величавої постаті вязня, зарисувалися в сутінках келії лава, збан з водою й казан з нечистою в куті. Чаплинський кивнув на ключника. Ключник вийшов мовчки.

— Добрий вечір вашій милості! — привитав підстароста вязня. Вязень не обізвався.

— Щож, не ласкаві відповісти на привитання? — заскреготів Чаплинський, ніби здивований.

Ланцюги голосніше брязнули, підстароста подався од н крок взад. Промовчавши хвилинку, почав Чаплинський знову:

— Ну, нарешті матимем уже спокій. Вже нам пан Хмельницький не буде хлопства бунтувати, не буде на наші горла важити, короля за ніс водити і з ордою накладати. Скінчилося! А в тому вічня іншому заслуга тільки нашої підстаростинської смиренности. Так, пане сотнику. Колись мені Річ Посполита подякує, що один я думав за всіх, один передбачував і один вас прогинув наскрізь. Але тепер усе скінчилося. Автім, спасибі вам за те, що Суботів загосподарили. За труд та небезпеку на послугах для Речі Посполитої, належиться мені хоч сяка-така нагорода. Я, людина скромна й Суботова буде мені доволі...

— Відступись, каналіє! — не витримав вязень і ланцюги нагло з лави так, що ланцюги брязнули несамовито, а Чаплинський з переляку приріс до тюремного порога.

Знадвору вдерся крізь заґратоване віконце якийсь подзвіллий гамір. Здавалося, що це брязкіт зброї й крик людський, Чаплинський бачив, як Хмельницький, не виходячи з глибини келії, піднявся на ввесь ріст і глянув у заґратоване віконце. Багряна смужка сонця лягла на його оливковому обличчю.

— Тікай відсіля, каналіє, поки час! — промовив Хмельницький, роблячи крок уперід. Чаплинський відскочив, та в тій хвилині з лоскотом отворилися двері ключникової кімнати й дві медвежі лапи вхопили підстаросту за стан.

— Гвалт! Рятуйте! — заретелував підстароста, та коли побачив обличчя, що над ним похилилося, занімів зразу. Це було обличчя того самого ревовника, що так ще недавно розправився з ним у чигиринському шинку.

— Доброго здоровля пану сотникові! — крикнув Марко, жбурляючи Чаплинським, мов околотом, у глибину келії.

— Здоров будь, хлопче! Не ждав тебе так скоро... — відповів Хмельницький.

— Тоді вибачайте, пане сотнику, що поспішив, але до заходу сонця вже недалеко. Пора нам поспішати. Гей, ти голомозий! — крикнув Марко на ключника, що його привів один з козаків суботівської залоги.

— Отвирай замки в дибах його милости!

— З радої душі! — крикнув ключник і припав до Хмельницького. Колиж останній ланцюг облетів з ніг сотника, ключник ухопив його за руку й набожно поцілувавши, шепнув нишком:

— Вибачте мені вашмость, але ви самі звеліли себе закувати.

Хмельницький поклепав його по плечах. До ключника прискочив Марко й не кажучи ні слова, вирвав у нього ключі. Хмельницький виступив з келії, а Марко кинувся тимчасом до Чаплинського, що наче без життя лежав у куті. Підняв його з землі й гупнувши ним на лаву, почав його заковувати. Робота йшла йому нескладно, але підстароста навіть не пробував пручатися. З досвіду вже знав, що з Марком нема жарту й піддавався йому мов дитина. Не добув з себе гомону навіть тоді, коли Марко, закувавши його за руки і ноги, наложив йому казан з нечистю на голову.

(Дальше буде)

НА РІЖНІ ТЕМИ

АМЕРИКА Й ВІЙНА.

Прислав нам недавно один читач письмо з обуренням, що, мовляв, у ґазеті пишеться так багато про війну.

Чи лише ми?

„Ню Йорк Пост" недавно тому помістив „картун", у котрім змалював американського політика, що стане на платформу й хоче говорити про важні американські справи: податки, безробіття, тощо. Та американські громадяни не слухають: вони всі побігли читати найновіші бюлетени про війну.

А як „Ню Йорк Ворлд-Телеґрам" помістить на сторінці „колюмністів" одну за другою „колюмну" Пеґлера, Джансона й Клепера, то часто трапляється, що кожна з них говорить про війну.

Що це не є так розумно, правда: небезпечні річи можуть статися в Америці, як увесь нарід задивиться в Европу. Та видно таке задивлення дуже природне.

МІЖ МОЛОТОМ І КОВАЛОМ.

Один американський ґазетяр питається:

Чи Америка буде стояти осторонь і дивитися, як аліянти розібють? Яка будучність жде Америку в такому випадку? Що станеться з Азією? Що станеться з доктриною Монрова? Чи не прийдеться тоді нам самим воювати на двох океанах?

Потім він питається: Що станеться, як ми підемо воювати? Що станеться з нашою демократією підчас війни? Як буде світ виглядати по такій війні?

Отже кожна можливість представляє поважні труднощі. Треба добре подумати, поки рішитися.

ВАЖНЕ, ЧИ НЕВАЖНЕ?

Зібралася в Атлантик Сіті недавно конференція одної церкви. Говорено на ній між іншим про потребу відмінення старого правила в тій церкві, що заборняє духовникам курити. Говорено й говорено, але правило осталося на далі обовязуючим.

Чи не голосували учасники конференції за задержання старого правила на тій основі, що духовник, котрий любить покурити, може собі покурити, як ніхто не бачить?

АМЕРИКА Й НІМЕЧЧИНА.

Кожна Ґітлерова перемога в битві додає до його здобутків, а кожний здобуток це зріст Ґітлерової потуги, а зменшення сили й впливу Злучених Держав... Німеччина, Росія й Італія йдуть разом у цій війні, і Злучені Держави теж прийдуть у них на денний порядок... Як Анґлія і Франція будуть переможені... тоді буде глупо припускати, щоб край, такий неприготований до війни, такий слабий у військову силу й такий багатий, не зверне на себе уваги цього союзу (Німеччини, Росії й Італії)".

Це не є підслухана розмова на вулиці. Так пише американський „колюмніст" Вестбрук Пеґлер у своїй щоденній „колюмні", котру містить коло сотки газет по всьому краю. Та між розмовами на вулиці й писаннями „колюмністів" є певний звязок:

Коли Пеґлер так пише, то певно багато американців так думають. Пеґлер так думає, бо американці так думають, а багато американців так думають, бо Пеґлер так пише.

БУДУТЬ МАТИ РОБОТУ.

Маршала Климентія Ворошилова усунено за становища совєтського комісаря оборони, а на його місце поставлено маршала Тимошенка.

На Світовій Виставі в Ню Йорку в розваленім нині совєтськім павільоні виставлений був образ, що представляв Сталіна в товаристві Ворошилова на мурах старої царської твердині - палати Кремлю в Москві.

Прийдеться тепер маляреві перемальовувати Ворошилова на Тимошенка. А колись може й Сталіна.

ЧОМУ?

Каже донесення „Асошіейтид Прес" з Москви, що російський громадянин не знає нічого, чому маршала Ворошилова усунено зо становища комісаря краєвої оборони.

Не знають вони теж, чому його імення пропущено навіть із совєтської екнциклопедії. В російських газетах зате подається, що він походить із селян, родився в Басарабії, був у громадянській війні щойно простим жовніром і став студіювати військову штуку аж по скінченні громадянської війни.

Отже тепер населення не знає: чи Ворошилова усунено тому, що втратив ласку Сталіна, чи тому, що він показався невмілим комісарем військових справ.

ХТО ЇМ ТАМ ПОВІРИТЬ?

Доносить совєтський уряд, що в Совєтському Союзі неграмотність сильно спадає. Мовляв, нині вже майже все населення вміє читати й писати.

Німецький уряд подає, що, не зважаючи на воєнні обмеження щодо їжі, стан здоровля населення Німеччини не погіршується. Мовляв, за 14 тижнів цього року в Німеччині не видно зросту занедужань на заразливі недуги.

Це все дуже гарно, дуже можливе, одначе люди це вложать між казки. Бо як може хтось переконатися, чи справді воно так є, як каже уряд тоталітарної держави? І якби хтось мав навіть докази, що справа не мається так, то де би він міг це піднести?

НЕҐРАМОТНІ ШКОЛЯРІ.

Едвард Джовнс Килдоф, професор Нюйорського Університету, каже на основі розслідів власних студентів, що між ними є багато неграмотних людей.

Коли подивитися на 20-літнього студента університету, каже він, вам моглоб здаватися, що це грамотна людина: адже він ходив до школи від 5. року життя. Та коли до нього приглянутися, він неграмотний: він не знає навіть анґлійської мови більше, ніж пересічна неосвічена людина. Проф. Килдоф так і називає їх неграмотними вченими.

Виходилоб з його слів, що ці самі студенти виходять грамотними з університету. Одначе чи не варт би й до них приглянутися ближче: хто знає...

СТУДІЇ Й СТУДІЇ.

Департамент стейту почав уже студіювати глибоке питання евентуального европейського миру. Допомагають студіям усякі приватні встанови, університети, бизнесові організації, тощо.

Розглядають справи можливого миру з ріжних сторін: політичного, військового й економічного.

Невже стара американська традиція студіювати европейські справи через розпити американських боксерів, що вертаються з „ґуд ґайму" в Европі, мала би показатися невистарчальною?

ФОНД КОНҐРЕСУ АМЕРИКАНСЬКИХ УКРАЇНЦІВ

На Фонд Конґресу Американських Українців зложили дальші пожертви в долярах:

Друга сотня Чорноморської Січи, Джерзі Сити, Н. Дж.	5.00
Тов. Українсько-Американських Бизнесменів, Нюарк, Н. Дж.	10.00
Тов. Нова Україна, від. 9 У. Н. С., Скрентон, Па.	5.00
Злучені Українські Орґанізації в Бінґемтон, Н. Й., і Джансон Сити, Н. Й.	25.00
Український Громадянський Клюб, Скрентон, Па.	10.00
Український Проґресивний Політичний Клюб, Скрентон, Па.	5.00
Тов. Українські Козаки, від. 82 У. Р. С., Бруклин, Н. Й.	10.00
Тов. Любов, від. 277 У. Р. С., Нюарк, Н. Дж.	5.00
Бр. св. Івана Хрестителя, від. 270 У. Н. С., Джерзі Сити, Н. Дж.	25.00
Бр. св. Покрови Пречистої Богородиці, від. 12 „Провидіння", Порт Джервис, Н. Й.	10.00
Тов. ім. М. Січинського, від. 32 У. Р. С., Філядельфія, Па.	5.00
Шестий відділ орґанізації Оборони України, Філядельфія, Па.	5.00
Збірка на срібнім весіллі громадян Д. Даниловських у Ленсинґ, Міш.	12.50
Антін й Анастасія Мяники, Оклягома Сити, Оклягома	5.00
Українська Громада, Геркімер, Н. Й.	15.00
Тов. Жінок ім. Ольги Басарабової, Ґенсон Парк, Шікаґо, Ілл.	5.00
Українсько-Американська Ліґа Громадян повітів Мидилесекс і Сомерсет, стейту Ню Джерзі	10.00
Іван Ардан, Скрентон, Па.	1.00
Разом	$ 168.50
Попередньо проголошено	1,181.00
Дотепер зібрано	$1,349.50

На запити з ріжних сторін повідомляємо, що гроші, призначені місцевими орґанізаціями на Конґресовий Фонд, треба пересилати негайно на адресу касієра Конґресового Комітету, а не задержувати до дня Конґресу. Час на Конґресі буде короткий і дотого занятий іншими справами. Тому справу доручення датків на Конґресовий Фонд треба полагодити передтим.

Кожна українська орґанізація, що висилає делеґата на Конґрес, повинна причинитися до зложення Конґресового Фонду.

ВИТАЄМО КОНҐРЕС!

Христос воскрес! — звучить в церквах,
Пісня миру й радости лунає.
Хоч світ тепер не „мир", а жах,
Надія душу обгортає.

Весна прийшла! Життя дала!
Чути голос матери-природи.
Шумить вода, а в лісі квіточка зросла,
Діждалась світлої нагоди.

Буде конґрес! Один, не два!
Радіють українці Вільної Землі.
Вгору чоло! Зійшла зоря нова,
Бож ми не вороги, — брати собі!

Не час сварок! Вже досить їх!
Єднаймось там, де ворог хоче нас розбить!
За нарід свій! Гонім чужих!
Хай думка нас одна кріпить!

Хай знає світ, що наш нарід є!
Не є він раб диктаторів, панів.
Собі — самі! Найкраще — то своє!
Не треба нам Юдів чужих і каїнів-братів!

Хай цей конґрес покаже нам,
Що здібні ми у згоді жити.
До праціж всі! На злість „врагам"!
Не сваритись треба, а творити!

В щасливуж путь-дорогу
Делеґати в Вашинґтон!
Машируйте твердо, вногу,
Та співайте в один тон!

Голосуйте за такі „плятформи",
Щоб ніхто ніким не поганяв,
Щоб у всьому були „норми",
Щоб один одному та не докоряв.

Щоб позбутись із своєї хати
Свого власного сміття,
Українцям працю дати
На всіх ділянках життя!

Хай забудеться срамотня,
Ох, недавняя година!
В світлі Правди хай засяє
Воля України!

Тож в добрий час! — скажім собі.
В саду цвіте майовий без...
Цвітеж найкраще й завтра в боротьбі!
Христос воскрес! Витай конґрес!

Лев Безручко.

ЧИ ВИ ДУМАЄТЕ ПЕРЕПРОВАДЖУВАТИСЯ НА ІНШЕ МЕШКАННЯ?

Якщо думаєте змінити свою адресу, просимо повідомити нас наперед, коли почнете жити на новій адресі, щоб ви не втратили якого числа газети, котре може мати щось цікаве або важне для вас або вашої родини. Просимо не ждати до останньої хвилі. Просимо не переказувати нічого почтареві. Найкраще виповнити оцей блянкет, подаючи доконче стару й нову адресу та число відділу, якщо ви є членом У. Н. Союзу, та вислати це в листі до адміністрації „Свободи":

Число відділу ____________

Імя й назвище ____________

Стара адреса ____________

Нова адреса ____________

Почта ____________

Володимир Огоновський.

ЧУЖИНЕЦЬ ПРО УКРАЇНЦІВ І МОСКАЛІВ

Одним із найбільших подорожників-чужинців, що відвідали Україну, а найбільшим подорожником-чужинцем, що мандрував по нашій Батьківщині в минулому сторіччі, був Йоган Ґеорґ Коль. Це був великий учений і мандрівник, один із найбільших ґеографів того часу; він має небуденне значіння як основоположник антропоґеографії. Його праці про станиці Европи, про залежність комунікації й осель від поверхні землі — це клясичні ґеографічні праці. Але для нас він важний із іншої сторінки.

Родився 28. квітня 1808. р. у Бремі. Був 6 літ приватним учителем у Курляндії й тоді обїхав східню Европу. Подорожував і по інших краях Европи, а потім по Америці. Описав усі свої подорожі, а до того написав кілька праць про відкриття Америки. Помер 28. жовтня 1878. р. як бібліотекар міської бібліотеки у Бремі.

По Україні подорожував 1838. р. Зміряв її на всьому просторі від Харкова по Одесу й від Одеси по Перемишль. Цю свою подорож описав Коль у двох шоститомових творах, що звуться „Райзен ін Зідрусслянд" і „Райзен ім Іннерен фон Русслянд унд Поллен". Перший опис торкається Степової України. Другий — у першім томі описує Московщину, у другім Україну, а в третім Галичину та Моравію. Для нас ці твори мають велике значіння.

Вже сама форма обох творів підходить наскрізь під вимоги сучасної науки. Не є це сухі ітінерарі чи статистичні схеми, які літ тому сто ще часто появлялися. Є це наскрізь науковий, всесторонній і безсторонній і правдивий опис нашої батьківщини в найширшому розумінні ґеографії. І це перший того роду опис. Всю повноту явищ із ділянки ґеоморфольоґії, гідроґрафії, кліматольоґії, біоґеоґрафії, антропоґеоґрафії, антропольоґії, етноґрафії, історії, економіки та політики повязав Коль і дав усесторонній образ України як ґеоґрафічної одиниці. Тому його праця має епохальне значіння не лише для розуміння тогочасного стану, але також сучасного розуміння ґеоґрафічних відносин. Ці всі додатні сторінки Колевої праці є висідом автопсії і всестороннього інтересу до преріжних питань, а також висідом уміння зібрати правдиві інформації та висвітлити справжні причини.

Але строго науковий характер Колевої праці не робить її недоступною для широкого загалу читачів. Навпаки, живість і вміння получити строге з жартівливим, незвичайне з буденним, науку з оповіданням роблять ці подорожі займавою лектурою. Дотого вони навіяні теплотою й симпатією до нас, бо український край і нарід полонили Коля.

Ось поетичний зразок, перетканий гарячою симпатією:

„Хати, оточені зеленню й буйним зіллям, розкинулися по узбічних балок і поховалися в ярах. Високо поза селом, де вихри продувають, стоїть 50 і 100 вітряків. І так перед подорожним, що іде високим, голим і пустим степом, ненадійно розкривається дуже живописна та небуденна картина, коли з яру виринає українське село.

„Живуть у чисто вдержаних хатах, що до тебе всміхаються. Вони не вдоволяються тим, що кожної неділі миють їх, як це роблять голяндці, але ще що два тижні їх білять. Тому їх хати виглядають білі, неначе свіжо вибілене полотно.

„По городах високе бодаччя й усяке інше хабаззя росте дико та буйно всуміш з посіяним і посадженим квіттям і зіллям, дзвіночками, туберозами й айстрами, з кавунами, гарбузами, огірками й іншими в Україні плеканими городовинами. В неділю йдуть дівчата в ці городи, рвуть величаве квіття й заквітчуються, неначе кралі. Ба навіть ці українські стрункі дівчата так дуже люблять квіття, що в будні при роботі заквітчуються й тоді подобають на жрекині Фльори. А що вони люблять співати, то переживається по цих селах таке, що рідко деінде стрінеться. Жінки, завінчані, за найтяжчою працею без устанку співають, мов соловеї. І тяжко самими словами цю повну життя картину переказати живо читачеві".

А ось сілюета українця:

„Коли ми читаємо описи українців деяких письменників (Клярка чи Гофмана), то треба вірити, що це нарід самих Апольонів*). Але подорожній, що вперве побачить цих сонцем обсмалених і чорноземним, пилом обліплених худощавих і змучених людей, подумає, що має перед собою расу огидних варварів. Це так зразу. Бо по докладній обсервації й абстраґуванні від припадковости зовнішній вид учить про краще. Бо українець, що старанно робить туалету, плекає своє тіло та бере козацький або ґвардійський однострій, виходить своєю фізіоґномією більш ніжно-вироблений і ближчий досконалости, ніж москаль, а також шляхотніший і кращий".

А потім іде довгий (60 сторінок) і основний трактат про москалів та українців. Ось підвідділи цього трактату: поширення москалів, поширення українців, одностайність москалів, одностайність українців, сила противенств, склад тіла українців, склад тіла москалів, словянський пратип українців, ріжні думки про характер українців і москалів, українців побіч москаля, темперамент українця, темперамент москаля, кріпаки та пани, торговельний ґеній москаля, замилування українця до ріллі, гостинність українців і москалів, забобонність українців, українські жінки, чистота українців, характеристичні ціхи фізіоґномії й характеру, ріжниці діялектів, народня поезія українців, приповідки, одежа, кухня і стіл українців і москалів, танці, музичні інструменти, спосіб будови, український плуг, московський топір, українські килими, недуги українців і москалів, природній стан українців.

Ті розважання, де докладно зясовані ріжниці між українцями та москалями, попереджує історичний вступ: А історію України знав Коль добре. Знав Бантиш-Каменського та Псевдо-Кониського. По історичних заввагах кидає Коль ось які політичні думки:

„Розірвання було колись великим нещастям українського племени, також і відносно політики. Властиво лише дуже короткий час було воно одне та дуже велике. За Володимира, що княжив у Києві. Сьогодні одна частина українців за Карпатами в мадярській державі, друга в австрійській провінції Галичині, деякі осталися при Туреччині, інші над горішнім Доном, прилучені до російських ґуберній. Але головна маса залишилась над Дніпром у черенній Україні. Якщо булоб можна всі ці частини політично обєднати, то українське племя у відношенні до московського було би доволі сильне. Цеголки до такої будівлі лежать усе готові. І може колись знайдеться геройський будівничий, що їх зложить...

„Нема сумніву, якщо колись російський кольос знову розпадеться, Україна буде одною з частин, що від нього відірветься і стане самостійною".

*) Едвард Даніел Кларк (1769—1822), анґлійський мінеральоґ і подорожник у свому величаво виданому описі „Travels in various countries of Europe!", London 1812, T. I. 4⁰. ст. XVII+15+800 на 212. стор. пише: „Ми зустріли каравани українців, що ріжняться під кожним оглядом від інших мешканців Росії. Це дуже шляхотна раса. Вони виглядають кріпкіше та краще від москалів і перевищають їх у всьому, де лиш може одна кляса людей перевещити другу. Вони є чистіші, запопадливіші, чесніші, благородніші, ввічливіші, відважніші, гостинніші та менше забобонні.

ШВЕЦІЯ ГОТОВИТЬСЯ.

Маючи з одного боку Німеччину, а з другоє Росію, Швеція готовиться до чужинецької інвазії. Редакція одної шведської газети в Стокгольмі, обложена пісковими мішками для захорони проти бомб.

АСЕКУРАЦІЯ РОБІТНИКІВ ТА ЇХ РОДИН ЗА ЗАКОНОМ СОЦІЯЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Соціяльне забезпечення це закон, ухвалений конґресом. Тим основано два роди соціяльного забзпечення, а саме асекурацію безробіття, старих літ і спадкоємців. Допомогу дістають убогі старці, сліпці й залежні діти.

Закон соціяльного забезпечення ухвалено 1935 р., а поправлено 1939 року. Понижче це одна з черги статтей для вияснення нашим читачам їх прав, обовязків і допомог відповідно до приписів того закону старих літ і спадкоємців.

Асекураційні виплати для старців.

Якщо вам, на основі закону соціяльного забезпечення, належиться пенсія, то по 65-тім році життя, якщо перестанете працювати, будете діставати місячну платню ціле своє життя. Сума цеї платні, залежатиме від того, скільки ви місячно заробляли, з кредитом за кожний рік праці; цебто кожний календарний рік, у якім ваша заробітна платня виносила 200 долярів або більше і, якщо ви виконували таку працю, яку обіймає закон соціяльного забезпечення. Для того, щоб знайти суму вашої місячної платні, то треба: 1) обрахувати, скільки ви пересічно на місяць заробляли; 2) додати до відсотків пересічного місячного заробітку кредит за всі роки праці.

Пересічний місячний заробіток.

Щоби провірити пересічний місячний заробіток, то треба робити так: Обчисліть, скільки ви заробляли при такій роботі, що її обіймає закон соціяльного забезпечення від того часу, як він увійшов у життя, 1-го січня 1937 року, до початку першого чвертьріччя, в якім ви перестали працювати, без огляду на те, чи ви перестали працювати тоді, як вам було 65 літ, чи пізніше, і поділіть цю суму через число місяців того часу, в якім ви працювали.

Одначе цей загальний спосіб обрахунку має два винятки. Перший відноситься до старців, а другий до молоді. Наприклад, як вам іще перед 1939 роком минуло 65 літ, то не додавайте до цілої суми своєї заробітної платні тих грошей, які ви заробили між днем, коли вам минуло 65 літ, і 1-го січня 1937 року. А до числа місяців, якими будете ділити суму заробітку, не зараховуйте часу після чвертьріччя, в якім вам минуло 65 літ аж до 1-го січня 1939 р.

Наприклад: Як вам уже було минуло 65 літ перед 1937 роком, коли увійшов в життя закон соціяльного забезпечення, то ви обчисляйте заробітну платню від 1-го січня 1939 року. А як вам минуло 65 літ у 1937 або 1938 році, то обчисляйте заробітну платню від 1-го січня 1937 року аж до дня свого народження; опустіть час від дня свого народження до 1-го січня 1939 року і числіть від того часу аж до початку того чвертьріччя, коли перестали працювати. (Це тому так, бо попередній закон соціяльного забезпечення не дозволяв числити заробітки після 65 років життя. А змінений закон дозволяє числити взад тільки до 1-го січня 1939 року).

Якщо ви ще молодий робітник, якому минуло 22 роки після того, як закон соціяльного забезпечення увійшов в життя, 1-го січня 1937, то обчисліть усю свою заробітну платню без огляду на вік. Але, обчисляючи місяці, якими ділите пересічну заробітну плату, не зачислюйте чвертьріччя передтим, як вам минуло 22 роки, в якім ви заробляли менше ніж 50 долярів. Наприклад, як ви працювали перед 18-тим роком життя і заробляли 3 доляри тижнево, або як ви за чверть року заробляли менше як 50 долярів, то за такі чвертьріччя місяців не зачислюйте.

Сума, яку ви одержите.

Як хочете довідатись, яку місячну платню будете діставати, то візьміть 40 відсотків від перших 50 долярів пересічної місячної заробітньої плати, додайте 10 відсотків від дальших 200 долярів (сума яка переходить 250 долярів не рахується) і тоді додайте ці числа. Зарахуйте ще один відсоток від тої суми за кожний рік, у котрім ви заробляли 200 долярів або більше при такій роботі, що підлягає законові соціяльного забезпечення і тоді ця загальна сума буде вашою місячною пенсією.

Наприклад: скажім, що впродовж 10 літ ви заробляли по 50 долярів місячно. Візьміть 40 відсотків від 50 долярів і будете мати 20 долярів. Додайте ще один відсоток від тої суми за кожний з десятьох літ, то зробить разом 22 дол. Це буде ваша місячна пенсія.

Як ви заробляли місячно не 50 дол., але 100 дол., тоді місячну пенсію треба обчислювати так:

40% від перших $50....	$20.00
10% від осталих $50....	5.00
	$25.00
10% від $25 за 10 літ....	2.50
	$27.50

Коли ви маєте родину, то вона також дістає бенефіт, відповідно до того, скільки ви дістаєте.

Місячні асекураційні виплати для старців не є менші як 10 долярів на місяць. Як обрахунок пересічної заробітньої платні показує, що ваша місячна виплата мала би бути менша, то в такім випадку її підвищують до 10 долярів місячно.

ЗАВВАГА. — Асекурація старих літ і осталих родин обнимає тільки тих робітників та їх родин, котрі підлягають тій системі. Це не треба мішати з публичною допомогою за федеральним і стейтовим пляном для допомоги вбогим старцям, сліпцям і залежним дітям.

По інформації відносно публичної допомоги питайте в найближчім добродійнім бюрі.

„ВАМ ДАЛИ ПРИКАЗ".

Англійський ґенерал Айронсайдс говорить до англійських вояків, що їх привезено з Норвеґії до Англії: „Не думайте, що вас прогнано з Норвеґії. Вам приказано виїхати".

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

ДЖЕРЗІ СИТІ, Н. ДЖ. Збори Бр. св. Ів. Хрестителя, від. 270., відбудуться в середу, 15. травня, ввечір 7:30, в У. Н. Домі, 181-183 Фліт ул. Проситься всіх членів прийти на збори, бо є важні справи до полагодження. — Андрій Бусько, рек. секр.

ПЛЕЙНФІЛД, Н. ДЖ. Місячні збори Тов. ім. Івана Франка, від. 372., відбудуться в пятницю, 17. травня, в годині 7:30 вечером, в домі, де все збори відбуваються. Просимо всіх членів прийти начас, бо маємо багато справ до вирішення. Також отримаєте чеки як дивіденду від У. Н. Союзу. — Ю. Голинський, предс.; В. Реновець, кас.; Й. Ярема, секр.

СТ. ЛУІС, МО. Місячні збори Бр. св. Володимира Вел., від. 179., відбудуться 19. травня в годині 1. пополудні, в гали У. Н. Союзу, 1523 Гікори ул. Члени отримають дивіденду, яку надіслано від Батька-Союзу. По братськім мітинґу відбудуться орґанізаційні збори кількох товариств, на котрих буде приявний орґанізатор У. Н. Союзу. Запрошуємо всіх членів явитись на ті збори і послухати промови орґанізатора. — Н. Тильович, гол.; М. Кульчицький, кас.; М. Паращак, секр.

ЛОРЕЙН, О. Місячні збори Тов. У. Н. Союзу, від. 50., відбудуться 19. травня, в гали 2545 Іст 33 Стр. в годині 1. пополудні. Проситься членів прийти начас. — М. Шемичик, секр.

ЙОНҐСТАВН, О. Місячні збори Бр. св. Арх. Михаїла, від. 140., відбудуться 19. травня, в церковній гали, 526 Вест Рейн Ев., зараз по Сл. Божій, в 12:15 год. Проситься всіх членів прибути на збори, бо дістануть дарунок від У. Н. Союзу. Прийшли чеки за дивіденду й тому кожний член повинен прийти начас; також будуть інші справи до полагодження. — Ст. Роган, предс.; Мих. Когут, кас.; Іван Кравець, секр.

МІЛВІЛ, Н. ДЖ. Збори Тов. Запорозька Січ, від. 347., відбудуться в неділю, 19. травня, в 2. годині пополудні, в гали, де звичайно. Проситься всіх членів прийти на ті збори. Є важні справи до полагодження і також секр. роздасть дивіденду чеками. — М. Романюк, предс.; К. Ґлосніцька, кас.; Г. Тимчій, секр.

АСТОРІЯ, Л. АЙ. Чергові збори Бр. св. О. Николая, від. 5., відбудуться в суботу, 18. травня, в домівці У. Д. Клюбу, 31-14 Ґренд Ев. Початок зборів у годині 7:30 вечером. Члени, котрі не отримали якнище своїх дивіденд за рік 1940 з У. Н. Союзу в нашому відділі, най зголосяться підчас зборів до секретаря, а негайно отримають свою належитість. Лиш позамісцеві наші члени і такі члени, котрі з важних причин не будуть в стані прибути на згадані збори, отримають свої чеки почтою під умовою, що перш усього вирівняють свої залеглі приналежности до нашої місцевої каси. — Іван Сидор, голова; А. Климишин, скарбник; Михайло Беля, секретар.

ВУНСАКЕТ, Р. АЙ. Місячний мітинґ Тов. ім. Івана Франка, від. 241., відбудеться в суботу, 18. травня, в церковній гали, Гарис Евеню. Проситься членів прийти начас. — Й. Галонишка, секр.

САВТПОРТ, КОНН. Звичайний мітинґ Тов. ім. Тараса Шевченка, від. 84., відбудеться в неділю, 19. травня, пополудні, в У. Н. Домі, 279 Кінґс Гайвей, Вест Савтпорт. Проситься всіх прибути начас і ті справи покінчити, які не були покінчені на мітинґу в місяці квітні. — Петро Дудю, секр.

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА. Місячні збори Тов. ім. Івана Франка, від. 83., відбудуться в неділю, 19. травня, в годині 1. пополудні, під ч. 847 Норт Френклин ул. Проситься членів прибути начас. Кожний член одержить дивіденду від У. Н. Союзу. Секретар буде урядувати від 12. години, бо в 2. годині відбудуться окружні збори місцевих і позамісцевих відділів, на котрих буде головний урядник У. Н. Союзу. Проситься прибути й вислухати реферат про У. Н. Союз. — Чорномаз, секр.

ЯК ДОВГО НАРОСТАЮТЬ МЯЗИ

Хто має сильніше розвинені мязи, той і є сильніший. Та мязи можна й розвинути собі свідомим напружуванням. Хто замолоду почне працювати в канцелярії, або за прилавком у крамниці і не робить ніякої ручної роботи, ані тілесних вправ, в того мязи вже скоро можуть почати заникати, немічніти. Та коли що дня працювати ручно, то тим розвиток мязів збільшується. Мязи розвиваються до яких 36 літ, не довше. Одначе і в старшому віку мязи можна змінити, коли щоденно робимо тілесні вправи, або яку ручну роботу.

ДІСТАЛА ВІДШКОДУВАННЯ ЗА ВТРАТУ ЧОЛОВІКА

Присяжні судді в стейтовім суді в Лос Анджелесі, Каліфорнія, признали півтори тисячі долярів відшкодування пані Марії Урбан, модистці, від пані Едити Ґейнс за те, що ця остання „забрала любов" її чоловіка, співака й фільмового актора. Вона позивала за сто тисяч долярів.

ЗАСОБИ МАСЛА НА СКЛАДІ В КАНАДІ

Домініяльне Статистичне Бюро подає, що масла на складі в холодільнях у девятьох головних містах на 1 квітня було 9,388,098 фунтів. В той сам день у 1939 році було його 8,844,451 фунт. Сира було 7,042,700 фунтів у порівнянні з 17,870,398 у минулім році, яєць 600,824 тузинів проти 69,193 у минулім році.

ПОСМЕРТНІ ВІСТІ

У Брукліні, Н. Й., помер у вівторок, 23. квітня 1940., член від. 158 У. Н. Союзу,

ПЕТРО ДАЦКО.

Покійний родився 25. грудня 1889. в селі Клюсові, повіт Сокаль, Галичина.

Оставив у смутку жону Теодосію, доньку Анну, замужну, і сина Еміліяна. Похорон відбувся в четвер, 25. квітня.

Земля, хоч не рідна, хай буде Йому пером!

М. Баглай, секр.

ЮНІЯ ПІЗВАНА ЗА НАРУШЕННЯ ЗАКОНУ

Велика лава присяжних суддів у федеральному суді в Ню Йорку постановила поставити на суд як обвинувачений за нарушення закону проти тростів відділ 46 юнії токарів дерева, дроту й металю. Як говорив представник прокураторії, юнія викликала бойкотування підприємств, котрі не годилися на підписання контракту з юнією.

РАВЛИКИ УТРУДНЮЮТЬ ЇЗДУ КОРАБЛЯМ

Хочби яке гладесеньке дно мав корабель, то до нього почнуть прилипати малесенькі морські равлики (слимаки), що дуже цінко присисаються до нього. А коли довгий час спід корабля нечищений, то може стати таким негладким від равликів, що його скорість їзди може навіть і на половину зменшитися. Наприклад, з такого великого корабля, як „Нормандї", що року зішкробують з тієї части, що в воді, і по сто тон равликів! Та й таке чищення великого корабля може коштувати до яких сто тисяч долярів.

ТАРЗАН ч. 1. Загадковий напад.

З горбка недалеко одного міста Тарзан слідкував за кораблем, що підїздив до порту. Це був корабель, на якім їхала Джейн.

На покладі корабля Джейн переживала приємні хвилини. Вона думала про свій дім у нетрах та про обійми Тарзана, її подруга.

Тарзан забув про свою обережність, якої він придержувався в нетрах і зійшов униз, до міста. В цю хвилю він не відчував, що хтось за ним слідкує.

Щойно коли він пустився поспішно до пристані, якась банда розбишак напала на нього ззаду і пробувала його обезсилити.

На літнищі.

Чоловік сидить на ганку хатини, яку винаймив собі на літо. Нараз прибігає переляканa жінка і кричить:

— Йой! йой! Степане, геть аж до вікна підійшла корова!

— Ну-ну, — каже спокійно чоловік — то чого стоїш тут і кричиш, краще йди і видій її, поки назад не втікне.